

Poslato: 10.11.2021.
Revidirano: 17.12.2021.
Prihvaćeno: 25.12.2021.

SEKURITIZACIJA PANDEMIJE TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE U SRBIJI 2020. GODINE

Jovana Čolić

APSTRAKT

Predmet ovog rada¹ je upotreba sekuritizacije pandemije od strane vladajućih političkih elita u cilju dobijanja političkih poena u predizbornoj kampanji u Srbiji 2020. godine, kao i posledice ovog procesa. Samim tim, analiza nudi drugačiju perspektivu za sagledavanje manipulacije tokom funkcionerske kampanje korišćenjem analitičkog okvira teorije sekuritizacije, uz dodatak teorije uokviravanja. Tako će sa analitičkog stanovišta obraditi sve osnovne elemente sekuritizacije pandemije, dok će normativni deo poslužiti za ispitivanje etičnosti, odnosno opravdanosti ove sekuritizacije. Krajnji zaključak rada je da je sekuritizacija pandemije bila u funkciji promocije lidera i vladajuće političke partije u Srbiji, a ne stvarne borbe za bezbednost građana.

KLJUČNE REČI: rat, nevidljiv neprijatelj, opozicija, izbori, pandemija, Kovid-19

UVOD

Prvi slučaj zaraze korona virusom u Srbiji zvanično je objavljen 6. marta 2020. godine, na početku predizborne kampanje.² Paralelno sa novonastalim bezbednosnim izazovima, parlamentarni izbori su prvobitno zakazani 26. aprila. Međutim, uvođenje vanrednog stanja uticalo je na pomeranje izbornog datuma na 21. jun 2020. godine. Tako je specifičan sled

Kontakt autorke:

Jovana Čolić, master politikolog za međunarodne poslove.

E-mail: colic.jovana96@gmail.com, ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0002-5792-5499>

1 Rad je nastao na osnovu istoimenog master rada, odbranjenog na Fakultetu političkih nauka u Beogradu 23. februara 2021. godine.

2 Zajednički rad 13 srpskih naučnika sa Medicinskog fakulteta ipak je pokazao da se prvi dokazani smrtni slučaj doveden u vezu sa Kovidom-19 pojavio u Srbiji 05.02.2020. godine (Bogdanović i drugi 2021).

pandemijskih okolnosti uticao i na promenu načina komunikacije između birača i političkih predstavnika. Prvi put u istoriji zvaničnici su vodili samo „onlajn” kampanju, bez tradicionalnih tribina i mitinga.

Većini biračkog tela bile su dostupne samo uokvirene informacije usmerene na propagiranje rata protiv nevidljivog protivnika i kreiranje slike pobeđe u prvom talasu virusa. Apsolutni primat u medijskom prostoru predstavljao je dodatnu prednost za vladajuću političku elitu, koja godinama koristi monopol u medijima kao sredstvo očuvanja vlasti. Ovo je i jedan od glavnih razloga što Srbija poslednjih godina beleži pad u izveštajima o slobodi medija koje na godišnjem nivou objavljuje Freedom Haus (Freedom House).³ Dodatno, kako je politička opozicija bojkotovala parlamentarne izbore, pandemija je poprimila političku dimenziju i postala jedini protivnik vladajuće partije.

Posmatrajući sa ove vremenske distance sve preduzete mere tokom vanrednog stanja pojavila se logična sumnja u zloupotrebu sekuritizacije, odnosno bezbednosnog diskursa o pandemiji, u predizborne svrhe. Tako je Srbija kroz par meseci prošla kroz dve krajnosti: od zemlje koja je među prvima uvela najrestriktivnije mere postala je zemlja koja je prva dozvolila najveće okupljanje na fudbalskoj utakmici.⁴ Ipak, nekoliko dana nakon održanih izbora stanovništvo se ponovo upozoravalo na uvođenje karantina zbog neodgovornog ponašanja, što je dovelo do uličnih protesta.

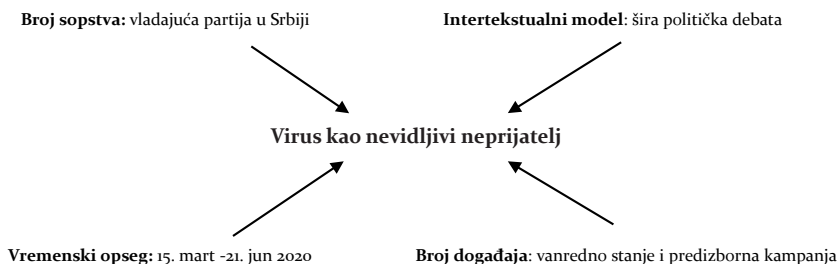
U ovom radu ću koristiti analizu diskursa primenom intertekstualnog modela zasnovanog na široj političkoj debati, koji je razvila Lene Hansen u analizi zapadnih diskursa korišćenih tokom rata u BiH (Hansen 2006). Ovo je jedan od analitičkih modela koji podrazumeva analizu političkih tekstova, parlamentarnih debata, tekstova iz medija, reportaža, debata korporativnih institucija, javnih kampanja (Hansen 2006, 57). Primarni izvori ove analize su izjave predsednika Republike Srbije, glavnog sekuritizujućeg aktera. Osnovni razlog opredeljenja za ovaj model jeste njegov širi analitički okvir koji omogućuje uzimanje u obzir ne samo zvaničnog političkog diskursa već i izveštaje nevladinih organizacija i medija. Uz to, korišćene su konferencije za štampu, specijalne emisije i intervjui, izveštaji nevladinih organizacija, kao i predizborni materijali i spotovi. Kako je politička opozicija bojkotovala ove izbore, analiza njihovih diskursa se neće uzimati u obzir. Vremenski okvir rada podrazumeva analizu od 15. marta do 21. juna 2020. godine, uključujući i period trajanja vanrednog stanja,

3 Prema izveštaju iz 2020. godine, Srbija se svrstava u hibridni režim beležeći najniži nivo demokratije od 2001. godine. Između ostalog, Srbija je dobila loše ocene i u pogledu metode vladavine, demokratskih reformi, izbornog procesa, nezavisnosti sudstva, zaštite ljudskih prava i korupcije (Freedom House 2020).

4 Agencija Frans pres je ovu utakmicu sa 15.803 gledaoca označila skupom sa najviše ljudi u Evropi, od početka uvedenih restrikcija zbog korona virusa (Danas 2020).

tokom koga možemo pratiti nezvaničnu izbornu kampanju. Empirijska analiza u radu je vršena hronološki, a osnovne jedinice analize su bezbednosni govorni činovi sekuritizujućeg aktera. U cilju takve analize, ključne reči koje usmeravaju ovo istraživanje su: *rat, nevidljiv neprijatelj, opozicija, izbori, pandemija, Kovid-19*.

Slika 1. Istraživački dizajn (Hansen 2006, 72) primenjen na studiji slučaja sekuritizacija pandemije tokom predizborne kampanje pandemije tokom predizborne kampanje u Srbiji 2020. godine

Iako su mnogi autori preuzeli teorijski okvir sekuritizacije za analiziranje pandemije Kovid-19 u Srbiji (Jović 2020; Kešetović 2020; Rokvić 2020; Rokvić i Azenhajmer 2021; Bjelajac i Filipović 2020 i dr.), fokus njihovog rada bio je na funkcionisanju države u vanrednim okolnostima, kao i posledicama koje pandemija može imati po međunarodne odnose i studije bezbednosti. S druge strane, autori poput Jevtović i Bajić (2020) su se bavili istraživanjem slike o koronavirusu u dnevnoj štampi Srbije. Ovi autori zaključuju da postoji „usklađenost medijske agende sa agendom vladajućih elita kada je reč o prikazivanju koronavirusa kao velike opasnosti po građane Srbije” (544). Ovaj zaključak je posebno važan za potrebe ovog rada jer pokazuje da su medijski narativi pratili zvanične okvire političke elite. Analizu o uokvirenom medijskom diskursu tokom pandemije sprovela je i Milutinović (2020). Jedan od njenih glavnih zaključaka je da su političke vlasti koristile centralizaciju vesti i kontrolisale medijske diskurse tokom pandemije (Milutinović 2020, 45). Ipak, dosadašnja literatura nije istraživala efekat koji sekuritizacija zdravlja može imati na tok i dinamiku predizborne kampanje u Srbiji.

Rad sadrži dva istraživačka pitanja, tako da se jedno odnosi na analitički, a drugo na normativni deo istraživačkog problema. Osnovno analitičko istraživačko pitanje glasi: Ko je, kako, zbog čega i sa koliko uspeha sekuritizovao Kovid-19 tokom predizborne kampanje u Srbiji? Dodatno, normativno pitanje koje postavlja ovaj rad glasi: da li je ova sekuritizacija bila etična ili se, pak, radilo o zloupotrebi? Prvi deo rada posvećen je

teorijskom okviru: teoriji sekuritizacije i teoriji uokviravanja zbog datog konteksta održavanja „onlajn” predizborne kampanje. Kao dodatak, napravljen je kratak osvrt na izborni autoritarizam i funkcionersku kampanju, kao neizostavne karakteristike izbora u Srbiji. U svom empirijskom delu, pomenuti teorijski koncepti i relevantni empirijski podaci dovedeni su u vezu sa predizbornom kampanjom tokom parlamentarnih izbora 2020. godine u Srbiji.

TEORIJSKI OKVIR

Sušтина teorije sekuritizacije se svodi na činjenicu da su bezbednosne pretnje socijalno konstruisane, odnosno sekuritizovane. Osnovne postavke ove teorije izneli su predstavnici Kopenhaške škole bezbednosti (Vejver, Buzan i De Vilde) devedesetih godina 20. veka.⁵ Tako o sekuritizaciji govorimo kad god sekuritizujući akter koristi retoriku postojanja egzistencijalne pretnje i na osnovu toga preduzima korake izvan onoga što bismo nazvali sferom normalne politike (Buzan et al. 1998, 24). Ipak, sekuritizacija nije samo jednosmeran koncept koji posmatra samo bezbednosnu retoriku sekuritizujućeg aktera, već intersubjektivan proces koji prati i reakciju publike. Samim tim nešto postaje bezbednosni problem kada ga takvim proglasi politička elita, a nešto postaje sekuritizovano kada ga takvim prihvati javnost (Wæver 1995, 52).

Tako su najznačajniji elementi procesa sekuritizacije govorni čin (sekuritizujući potez), sekuritizujući akteri, funkcionalni akteri, specijalne mere i publika koja sve ove mere prihvata ili ne (Ejdus 2012, 107). Postojanje svih navedenih elemenata je ključno za razmatranje efekata, odnosno uspešnosti sekuritizacije. Uz to, Vejver je ustanovio tri kriterijuma na osnovu kojih možemo pratiti njenu uspešnost: postojanje gramatike bezbednosti, socijalni kapital sekuritizujućeg aktera koji deluje s pozicije autoriteta i specifične istorijske okolnosti koje dodatno olakšavaju proces sekuritizacije (Wæver 2003, 14–15).

Za potrebe ove analize značajni su i dodaci klasičnoj teoriji za koje su zaslužni Vuori, Balzak i Flojd. Doprinos Juhe Vuorija vezan je za primenu teorije sekuritizacije u nedemokratskim režimima. Pored Vejverovih uslova za uspešnost sekuritizacije, Vuori kao značajan element navodi publiku koja prihvata novonastale mere. Međutim, za razliku od demokratskih društava, osnovni cilj postojanja publike u nedemokratskim režimima nije postojanje interakcije, već stvaranje privida učešća publike u prihvatanju mera (Vuori 2008, 70–71).

5 Njihov zajednički rad *Bezbednost: Novi okvir za analizu (Security: A new framework for analysis)*, u kome su predstavljene osnovne postavke teorije, nastao je 1998. godine (više o tome u Buzan et al. 1998).

Sekuritizacija je za Balzaka strateški i pragmatični, a ne govorni čin (Balzacq 2005, 172). To znači da je najvažnija sposobnost sekuritizujućeg aktera u ubeđivanju ciljne publike da opasnost zavređuje preduzimanje hitnih mera. Tako se šanse za uspešnost sekuritizacije povećavaju ukoliko su kritična vremena, a naročito ako ga sekuritizujući akteri ispravno povežu sa kontekstom u kome se sekuritizacija događa (Balzacq 2005, 182). Time je glavni cilj aktera sveden na ubeđivanje javnosti, što opravdava upotrebu metafora, gestova, emocija, stereotipa, pa čak i laži da bi se postigli ciljevi (Balzacq 2005, 172).

Zbog velikog prostora za manipulaciju, važno je napraviti granicu kada su sekuritizujući potezi etični. Ovim normativnim aspektima sekuritizacije bavila se Rita Flojd. Za ovu autorku najvažniji kriterijumi koji sekuritizaciju čine opravdanom su: postojanje objektivne bezbednosne pretnje koja ugrožava opstanak poretka, referentni objekat (ono što je ugroženo) koji je moralno legitiman i, na kraju, bezbednosni odgovor (način na koji se referentni objekat štiti), koji je adekvatan postojećim bezbednosnim pretnjama (Floyd 2011, 428).

Iako su teorija sekuritizacije i teorija uokviravanja odvojeni teorijski koncepti, njihova uska povezanost olakšava konstrukciju određenog pitanja kao bezbednosnog. Zato je ključna reč za razumevanje teorije uokviravanja „isticanje”, odnosno postupci kojima jedna informacija postaje primetnija, značajnija i jednostavnija za pamćenje publici kojoj je upućena (Entman 1993, 53). Ovo isticanje se vrši postavljanjem i ponavljanjem, kao i asocijacijom na neku iskustvenu bazu (Entman 1993, 53). Vulte smatra da su „vesti, kao i bezbednost, proizvod socijalne konstrukcije” (Vultee 2010, 82). Za ovog autora, „sekuritizacija je koncipirana kao proces uokviravanja vesti” (Vultee 2010, 84). Sve ovo objašnjava korisnost uokviravanja i značaj koji može imati u predizbornoj kampanji, posebno u uslovima u kojima vlada „medijski mrak”.

O značaju uokviravanja u predizbornoj kampanji pisao je Šulc (Schulz). Teorija frejminga u ovom kontekstu podrazumeva korišćenje okvira, kao načina uređivanja i plasiranja informacija publici. Osnovna svrha korišćenja okvira jeste uticaj na formiranje mišljenja, odnosno oblikovanje percepcija birača (Schulz 2011, 117). Mediji takođe predstavljaju bitne aktere predizbornog procesa jer uokviravanjem političkih tema ili tematskim fokusiranjem učestvuju u kampanji, određuju njen pravac i samim tim utiču na krajnji izborni rezultat (Schulz 2011, 144). Samim tim, uokviravanje predstavlja efikasno sredstvo za manipulaciju i konsolidaciju političke moći. S druge strane, Šulc (Schulz 2011, 117–118) ipak ističe da izveštavanje usmereno samo na jednu političku stranu može uticati na kršenje normi objektivnosti u novinarstvu. Osnovna svrha kombinovanja ove teorije sa teorijom sekuritizacije u radu je analiziranje dominan-

tnih okvira tokom vanrednog stanja i u periodu nakon njegovog ukidanja, tokom predizborne kampanje. Ipak, pre same analize bitno je uočiti karakteristike izbornih kampanja u Srbiji.

KARAKTERISTIKE KAMPANJE

Neizostavna obeležja izbornih kampanja poslednjih godina u Srbiji, između ostalih, su: postojanje izbornog autoritarizma i vođenje funkcionerskih kampanja. Ovakvo vođenje kampanje omogućava zloupotrebe izbornog procesa i ostvarivanje kompetitivne prednosti vladajuće pozicije, čineći izbornu utakmicu neravnopravnom. Na ovaj način režim održava privid funkcionisanja demokratije u društvu. Za razliku od totalitarnih ili autoritarnih režima, kompetitivni autoritarizam formalno ima politički pluralizam i redovne izbore. Sa druge strane, ono što ga razlikuje od demokratskih sistema jeste činjenica da se izbori ne održavaju pod slobodnim i fer uslovima. Takmičarski autoritarizam ima tri karakteristike: sistematsko kršenje medijskih sloboda, izbore koji nisu poštteni i neravnopravnu političku utakmicu između vlasti i opozicije, odnosno „iskrivljen teren” (Vladisavljević 2020, 16). Tako nejednaki uslovi čine da se „pravila igre krše u tolikoj meri da je nadmetanje nepošteno, pa opozicione partije u izborni duel ulaze ozbiljno hendikepirane i sa značajno manjim šansama za pobjedu od predstavnika vlasti” (Vučićević 2010, 6).

Kovačević (2019) kao jednu od najvažnijih karakteristika vladavine Srpske napredne stranke u Srbiji navodi teško uočljivu razliku između vođenja političke kampanje i redovnog rada političkih funkcionera. Kao glavni uzrok tih isprepletenih procesa navodi ulogu medija koji daju veliku podršku vođenju funkcionerskih kampanja (Kovačević 2019, 153–154). Funkcionerska kampanja se, dakle, odnosi na zloupotrebu javnih funkcija tokom izborne kampanje i zato nije jednaka pojmu državnog marketinga koji se odnosi i na period izvan same kampanje (Kovačević 2019, 154). Kako ističe Kovačević, pozivajući se na druge autore (Minić i Nenadić 2017, 5), u analizama koje vrši Transparentnost Srbija ovaj termin označava „aktivnosti javnih funkcionera u predizbornom periodu, koja se prikazuje kao njihov redovan rad, a suštinski su deo političke promocije” (Kovačević 2019, 164).

Iako je funkcionerska kampanja bila prisutna od parlamentarnih izbora 1990. godine, poslednjih godina se, umesto njenog pada ili zaustavljanja, uočavaju intenzivnije zloupotrebe javnih resursa (Minić i Nenadić 2017, 28). Za specifičnu situaciju koja se dogodila proglašenjem vanrednog stanja usred izborne kampanje Transparentnost Srbija je uvela nov pojam „korona funkcionerska kampanja” (Transparentnost 2020). Ipak, predmet njihove analize nije upotreba bezbednosnih govornih činova vladajućih političkih

elita u cilju dobijanja političkih poena u predizbornoj kampanji, što će biti glavni doprinos ovog rada.

ANALIZA

Govorni čin kojim je izvršena sekuritizacija nastao je 15. marta na konferenciji za medije na kojoj je predsednik Srbije proglasio vanredno stanje u zemlji. Vanredno stanje je uticalo na prekid kampanje i pomeranje izbornog datuma, koje ne bi bilo moguće u uslovima normalne politike. Postoje mišljenja da je upravo odlaganje izbora bio okidač uvođenja vanrednog stanja u Srbiji, a ne nekih drugih rešenja.⁶ Dodatno, kao glavni referentni objekat koji treba zaštititi izdvojena je starosna grupa, iako su oboleli od drugih bolesti bili u istom riziku. Tako Aleksandar Vučić izjavljuje: „Moramo da čuvamo sve ali su oni pre svega meta ovog žestokog napada... Zatvara se život, da bismo sačuvali život. Da bismo sačuvali naše roditelje, da bismo sačuvali naše stare” (Vučić 2020). Ova činjenica posebno izaziva sumnju o zloupotrebi, jer, prema istraživanju Biroa za društvena istraživanja (BIRODI) iz aprila 2019. godine, većinu birača SNS čine stariji od 65 godina (Danas 2019).

Proglašenjem vanrednog stanja Vučić je postao glavni sekuritizujući akter, koncentrišući svu vlast u svojim rukama. Skupština se sastala tek 28. aprila, a dan kasnije usvojila odluku o proglašenju vanrednog stanja, kao i sve donete mere u međuvremenu. Tako je izvršna vlast bila bez parlamentarne kontrole 44 dana. Za razliku od Narodne skupštine koja se pozivala na nemogućnost sazivanja sednica, sudovi su funkcionisali čak i mimo zakona primenjujući suđenja preko skajpa (Bojović 2020, 6). Iako Ustav Srbije, u uslovima vanrednog stanja, dozvoljava odstupanje od ljudskih prava u obimu u kome je to neophodno (Ustav Republike Srbije, čl. 202), dovodi se u pitanje srazmernost preduzetih mera sa datom pretnjom, a time i etičnost ovakve sekuritizacije.

Ovako izvršena sekuritizacija odgovara Vuorijevom tipu sekuritizacije kojom se održava disciplina i „kontrolišu politički poredak i društvo”. Osnovni cilj ovakve sekuritizacije jeste naterati publiku na činjenje direktiva sekuritizujućeg aktera ili, s druge strane, zabrana činjenja nekih do tada uobičajenih radnji kako bi se odvrtila pretnja (Vuori 2008, 88). Kako je ovo autoritarniji oblik od ostalih, akter treba da ima određen legitimitet da bi dobio podršku za izdavanje radikalnih direktiva. Osim toga, sekuritizujući akter, pored autoriteta, treba da ima i adekvatan razlog za preduzimanje određenih mera (Vuori 2008, 89). Razlog je bio i više nego ubedljiv, po rečima predsednika „najveća opasnost za Srbiju i Evropu nakon Drugog svetskog rata”. Krajnji ishod ovakvih narativa bio je stvaranje atmosfere

6 Više o ovome u izveštaju Transparentnosti 19. marta 2020 (Transparentnost Srbija 2020).

straha i skrivanje stvarnih političkih interesa. Predsednik se osvrnuo i na druge tradicionalne i netradicionalne bezbednosne izazove i pretnje sa kojima se Srbija suočavala u bliskoj prošlosti, uporedivši ih sa pandemijskim izazovom. Na ovaj način je napravljena gradacija, a pandemija predstavljena kao najveći bezbednosni izazov do sada, koji je teži čak i od ratnog stanja u zemlji.

Novе vanredne okolnosti obeležili su između ostalog: policijski čas u trajanju od 84 sata, potpuna zabrana kretanja za lica starija od 65 godina (70 u seoskim sredinama), ograničeno kretanje za sva ostala lica tokom noći (najpre od 20.00 časova do 05.00 časova ujutru, a potom od 17.00 do 05.00 časova ujutru)... (Beogradski centar za ljudska prava 2020, 66). Beogradski centar za ljudska prava je sve ove mere označio neustavnim, jer ih je donelo Ministarstvo unutrašnjih poslova koje, po Ustavu Srbije, nema ovlašćenja za propisivanje vanrednih mera koje ograničavaju ljudska prava (2020, 65).

Razlog uvođenja ovih specijalnih mera bio je izazov koji je nevojnog karaktera, ipak preduzete mere su uključivale vojne snage koje su obezbeđivale društveni poredak.⁷ Time se dovodi u pitanje potreba, odnosno opravdanost nošenja automatskog naoružanja u zaštiti zdravstvene bezbednosti. Ovako predimenzionirana uloga vojnih snaga je još jedan od elemenata erozije demokratije. Nju možemo objasniti rezultatima istraživanja CESID-a (Cesid 2017, 34) koja su pokazala da vojska i policija godinama unazad predstavljaju institucije koje zavređuju najveći stepen poverenja građana Srbije (57%). Time je izvođenje vojske na ulice predstavljalo efikasan sekuritizujući potez.

Predstavljanje zdravlja kao bezbednosnog pitanja učinjeno je sekuritizujućim diskursom posebnim naglaskom na metafore rata: opaki protivnik, ofanziva, odbrana, bitka, junaci, pobeđe.⁸ Osnovni cilj ovakvih metafora bio je da se apstraktan pojam – pandemija, predstavi ciljnoj publici iskustvenim vezivanjem za rat devedesetih. Na ovaj način akter je uspeo „da prilagodi svoj jezik iskustvu publike” (Balzacq 2005, 184) u nastojanju da legitimise političku akciju za eliminisanje naznačene pretnje. Osnovni razlog ovakvog povezivanja je što „nijednu metaforu nije moguće shvatiti ili čak adekvatno reprezentovati nezavisno od njene iskustvene baze” (Lakoff, Johnson 1980 prema Silaški i dr. 2009, 55). Sekuritizaciju u Srbiji umnogome je olakšala dramatična situacija u Italiji, koja je poslužila

7 Detaljnije o ulozi vojske u pandemiji u tekstu Ejđusa (BCBP 2020).

8 Metafora rata u političkom diskursu Srbije nije novine i ona se uočava u nekoliko slučajeva. U situacijama u kojima je posredi borba protiv nekog društvenog zla sa negativnom konotacijom poput „rata protiv organizovanog kriminala”, neki koristan društveni cilj poput „borbe za slobodu” ili u konceptualizaciji „borbe između političkih partija” koje se bore za vlast (Silaški i drugi 2009, 40–41).

kao primer za zastrašivanje stanovništva. Time je legitimizovana upotreba neophodnih drastičnih mera, koje su predstavljene kao neminovne i bez alternative.

Atlagić podseća da taktika izazivanja „propagandnih efekata na kraći vremenski rok” nije novina, te se na ovu izbornu taktiku računalo i tokom kampanja za parlamentarne izbore 2012. i 2014. godine isticanjem pitanja o borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala (Atlagić 2014, 30–31). Osnovni metod ovakve kampanje je predstavljanje sveprisutnog pitanja koje iziskuje konkretno i brzo rešavanje ali samo parcijalnim rešavanjem problema. Krajnji cilj jeste stvaranje „uverenja u spremnost i sposobnost lidera da reši problem” iako se to ne čini zaista (Atlagić 2014, 31). Ovakvim potezima lider stvara privid rešavanja jednog problema, što mu direktno omogućava povećanje rejtinga.

Završne reči predsednika sa ove konferencije su se najpre našle na bilbordu „Predaja nije, nikad nije bila i nikada neće biti opcija za Srbiju!⁹ Borićemo se i pobedićemo” (Vučić 2020). Kasnije se ovaj slogan naglašavao u intervjuima, gostovanjima i objavama na predsednikovim zvaničnim nalogima. Time je i započeta nezvanična kampanja protiv nevidljivog protivnika. U nastavku ću predstaviti analizu podeljenu u dva okvira, na osnovu dominantnih frejmova u posmatranom periodu. Tako prvi deo analize posmatra formirani okvir „rata protiv nevidljivog neprijatelja”, dok drugi deo analize podrazumeva formirani okvir pobeđe, odnosno „krize koju smo prošli”.

PRVI DEO KAMPANJE (15. MART – 6. MAJ)

Prvi deo kampanje predstavljen je kroz interpretacijski okvir „rata protiv nevidljivog protivnika”. Militarizovani okvir je stvoren učestalim ponašanjem i asocijacijom na ratno iskustvo koje Entman (Entman 1993, 53) smatra jako važnim u procesu izgradnje okvira. Tome je doprinelo poređenje lekara i vojnika, kao i ratnih i pandemijskih okolnosti. Ovaj početni period obeležila su učestala obraćanja Vučića na konferencijama za novinare i nekoliko direktnih obraćanja naciji na kojima je saopštavao nove mere i objavljivao podatke o epidemiološkoj situaciji, što inače ne spada u nadležnost predsednika. Ovo je jedan od razloga koji Vuori navodi kao teškoću uočavanja sekuritizacije u nedemokratskim društvima, jer je teško odvojiti normalne političke aktivnosti od onih koje su obično van pravila igre u demokratskim zemljama (Vuori 2008, 26).

Polarizovani ratni narativ omogućio je podelu „mi–oni”. Protivnici režima nisu diskreditovani samo u zvaničnom predizbornom periodu,

9 Ovu krilaticu je predsednik koristio u više navrata uglavnom prilikom naglašavanja borbe za Kosovo, ipak najveći odjek imala je tokom zdravstvene krize (Istinomer 2020).

već i tokom vanrednog stanja. Time su ovi akteri targetirani kao neetički subjekti, jer im u političkoj borbi nije sveta ni borba za živote. Narativ kojim se označava opozicija je izrazito negativan, te je nemilosrdno optužena za „ubijanje 137 ljudi” tokom pandemije svinjskog gripa 2009. godine (Marković 2020b: 18 prema Mladenov-Jovanović 2020, 100). „Osnovni cilj negativne kampanje je diskreditovanje izbornih rivala i njihovih rezultata, neretko i fabrikovanjem poluistina i proizvođenjem tračeva 'prljavom kampanjom'” (Stojiljković 2014, 516). Naspram njih, predsednik u svojim govorima predstavlja svoju stranku kao branitelja naroda u ovom pandemijskom ratu. Komparacija sa ratnim stanjem poslužila je 19. marta kao objašnjenje građanima da je, za razliku od stvarnog rata, položaj tokom pandemije daleko ugodniji: sedenje kraj TV-a. Vučić pravi još jednu paralelu uočavajući i određene razlike: „Imate pravo u ratu da izađete na mesto na koje znate da će da padne bomba... Nemate pravo sada da izađete, time ugrožavate i druge ljude a ne samo sebe. Zato to pravo nemate” (Vučić 2020).

Do promene strategije u borbi protiv virusa došlo je 23. marta, kada je predsednik saopštio da država odlučno kreće u „ofanzivu” i sprema ozbiljne pakete ekonomske pomoći svojim građanima. Kao što tvrdi Entman, neizostavni deo frejminga je nuđenje određenog rešenja (Entman 1993, 52). Uz to, poseban naglasak je stavljen na najstarije građane zemlje, kojima se poručivalo da se njihove penzije neće smanjivati, čime je stvaran osećaj sigurnosti. Naglašavanjem starije populacije (glavnog glasačkog tela Srpske napredne stranke) kao mete napada zanemarene su ostale podjednako rizične grupe ljudi koji boluju od svojih primarnih bolesti. Atlagić smatra da „periodi dubokih kriza, atmosfere straha, nesigurnosti i neizvesnosti prizivaju jake 'vođe', 'reformatore', 'spasitelje’” (Atlagić 2014, 35). Posebno u Srbiji, zemlji koja ima bogato istorijsko iskustvo sa kultovima ličnosti i kulturom u kojoj politika „čvrste ruke” zavređuje visok stepen poverenja građana.¹⁰

Čak i na konstruktivne predloge opozicionih predstavnika da se starijima dozvoli izlazak iz kuće, makar u vreme policijskih časova, predsednik je reagovao burno, dodatnim zastrašivanjem građana. Ovde je iskoristio hiperbolu kako bi predstavio „ozbiljnost” situacije nabrajajući beogradska groblja i navodeći da će ona biti mala ukoliko se takvi predlozi slušaju.¹¹ Takvim pristupom predsednik je imao „win-win” situaciju. Ne samo što je sebe predstavio kao nekog ko jedini ima pravo rešenje, već je direktno optužio predstavnike opozicije da ugrožavaju opstanak referentnog objekta.

10 Prema istraživanju Cesida i Ipsos Stratedžik marketinga, više od polovine ispitanih građana (55%) smatra da je Srbiji potreban jak vođa, dok su tradicionalizam i konzervativizam najcenjenije vrednosti za 71% ispitanika (Cesid 2018).

11 Podsećanja radi, Srbija je u tom trenutku, 25. marta, imala 81 pozitivnog kovid pacijenta na dnevnom nivou (Ministarstvo zdravlja 2020).

Usledilo je obilaženje volontera koji pakuju pakete pomoći, koje je praćeno konferencijom za medije, te nalikuje predizbornoj kampanji (Beogradski centar za ljudska prava 2020, 59). Na istom obraćanju predsednik je potvrdio ne samo da je svestan da njegove reći izazivaju reakcije javnosti, već i da je to njegova namera: „Veoma sam srećan što se pojavio strah kod ljudi... Lekari mi kažu 'Što se više ljudi plaši više će da sede u kući'”. (Vučić 2020). Ali i izjave poput „Moramo da napravimo nešto da izgleda gore od Sajma” (Vučić 2020). Na kraju je načinjeno direktno povezivanje izbora sa pandemijom „Molim vas, ljudi, ostanite kod svojih kuća i slušajte svoju državu. Nema problema, posle toga glasajte za one koji su vam nudili lepši život i sa kojima bi vam možda bilo lakše” (Vučić 2020).

Naredni period obeležen je ukidanjem medijskih sloboda i pokušajima cenzure pod izgovorom tačnog informisanja građana tokom vanrednog stanja. Najpre je Vlada 28. marta usvojila Zaključak kojim se zabranjuje objavljivanje informacija koje nisu zvanične (Beogradski centar za ljudska prava 2020, 37–38). Sve ovo omogućilo je zloupotrebu i neobjektivno izveštavanje javnog mnjenja. Vrhunac se dogodio 2. aprila, kada je uhapšena novinarka Nova.rs Ana Lalić zbog uznemiravanja javnosti i nanošenja štete Kliničkom centru Vojvodine zbog informisanja o nedostacima opreme (Beogradski centar za ljudska prava 2020, 39). Kako je ovaj slučaj izazvao veliku pažnju javnosti, dan nakon hapšenja premijerka je povukla Zaključak, kako je izjavila, „na izričitu, direktnu molbu predsednika” (Nova.rs prema Pajvančić i drugi 2020, 44). Time je još jednom potvrđeno da je sva vlast koncentrisana u rukama predsednika, u ovom slučaju glavnog sekuritizujućeg aktera.

Zbog učestalih prigovora da konferencije treba prepustiti struci, a ne političarima, predsednik je umesto direktnih obraćanja preusmerio svoju kampanju na specijalne emisije posvećene Kovid-19 (bez novinara) koje su omogućile još veću manipulaciju (Transparentnost Srbija, 2020). Prvi takav intervju emitovan je 29. marta 2020. godine, u specijalnoj emisiji „Prva tema” na TV Prva kada Vučić prvi put najavljuje mogućnost dvadesetčetvoročasovnog policijskog časa i jednokratne ekonomske pomoći svim punoletnim licima. Korišćenje praktičnih ekonomskih poteza sa namenom da izazovu podršku birača su česta praksa nosilaca vlasti u Srbiji u predizbornim periodima (Stojiljković 2014, 516). Osim toga, Fiskalni savet, Vladino savetodavno telo je jednokratnu pomoć označio kao „lošu meru socijalne politike koja ne omogućava ni trajno ni značajno smanjenje nejednakosti i siromaštva” (Crta 2020, 5). Ovo dovodi u sumnju korišćenje novčanih sredstava kao zloupotrebe u cilju dobijanja veće izborne podrške. Na kraju predsednik koristi trenutnu situaciju, te se poziva na predstojeće izbore kao priliku na kojoj će narod moći da ga smeni ukoliko donete mere nisu dobre: „Ovo uradite zbog vaših života a onda donesite odluku kakvu

god želite. Recite loše se ponašao... On je kršio Ustav. Sve to kažite. Kažite olovkom i papirom, ali tad vam život neće biti ugrožen” (Vučić 2020).

Tipičan primer funkcionerske kampanje usledio je tokom posete Novom Pazaru i Nišu na kojima je predsednik uručivao zdravstvenu opremu (Transparentnost Srbija 2020). Odlaskom u ova žarišta korona virusa još jednom poslata slika hrabrog i požrtvovanog lidera. Tog 10. aprila je još jednom je iskoristio priliku za obračun sa političkim protivnicima u kontekstu pandemije optužujući ih da nisu napravili nijednu bolnicu u Srbiji, dodajući „Oni ništa drugo ne rade sem izliva mržnje. Hajde uradite nešto, bar da bude i kampanja” (Vučić 2020). Istog dana je vlast objavila da će se konferencije za medije kriznog štaba održavati bez prisustva medija, a da će se pitanja ubuduće slati mejlom (Beogradski centar za ljudska prava 2020, 39). Ova odluka je, bez sumnje, predstavljala još jedan vid gušenja medijskih sloboda.

Gotovo mesec dana od uvođenja vanrednog stanja, 14. aprila, predsednik je bio specijalni gost nacionalnog dnevnika RTS, čime je ovo bila i jedina tema informativnog programa. Najpre je isticana iskrenost u komunikaciji sa građanima kako bi se sačuvalo dobijeno poverenje: „Nismo kao neki koji prijavljuju da imaju više stradalih od ujeda ajkule nego od korone” (Vučić 2020). U ovom govoru predsednik podseća građane da je „neprijatelj virus, a ne onaj koji pokušava da se bori protiv virusa, da pomogne narodu” (Vučić 2020). Preminulog lekara dr Miodraga Lazića naziva „junakom ovog vremena”, jer je sa srpskim narodom bio na ratnim frontovima, a stradao na lekarskoj dužnosti, u ovom „pandemijskom ratu”. Još jednom je predsednik naglasio da mere koje sprovodi nisu političke: „Ništa vam nisam rekao ni politički, niti me zanima to. Jedino što me zanima to je kako možemo da pomognemo našim ljudima”. Ipak, završni govorni čin predsednika podseća na izborni govor „Predaja nije opcija... I pobedićemo ovo brže nego što mnogi misle. Za to nam je potrebna disciplina. Živela Srbija” (Vučić 2020). Paralela sa ratnim stanjem korišćena je i 18. aprila poređenjem vojnika i lekara, u emisiji „Vreme korone” na tv Pink: „Kao kad imate rat, najveći broj vojnika i policajaca će da pogine... Naravno da će lekari da preuzmu prvi udar” (Vučić 2020). Kao potvrdu da sprovodi dobru politiku u borbi protiv pandemije predsednik je navodio podršku koju dobija od predstavnika struke. U istoj emisiji je objasnio kako saraduje sa lekarskim timom: „Vi kažite šta treba da uradimo i mi ćemo to efikasno da sprovedemo u delo. I hvala im što priznaju da država efikasno radi... Mi smo gotovo sve bolnice renovirali, sve smo bolnice uredili” (Vučić 2020).

Vremenom je počela da se dovodi u pitanje uspešnost sekuritizacije. Prećutna saglasnost naroda zamenjena je akcijom „Digni glas: bukom protiv diktature”, kojom su građani nakon aplauza medicinskim radnicima, iskazivali bunt lupanjem o šerpe i zviždanjem zbog uvedenog policijskog časa (Danas 2020). Tako je stanovništvo tokom policijskih časova,

uz poštovanje svih propisanih mera, uspeo da iskaže protest i nezadovoljstvo. Ipak, kako su nezadovoljstvo iskazivali u stanovima, poštujući propisane mere, legitimitet je samo poljuljan, ali je on i dalje postojao. Sprovedene telefonske ankete, u periodu od 16. do 25. aprila, pokazale su da 58.8% anketiranih podržava mere policijskih časova i karantina (NSPM 2020).

Poslednje gostovanje u ovom periodu bilo je u „Oko specijalu” 29. aprila u kome je predsednik naglasio da će se nakon vanrednog stanja baviti isključivo predsedničkim poslom i da uopšte neće učestvovati u kampanji stranke koju vodi. Ipak, ova izjava se pokazala neistinitom. Ne samo što je bio glavna ličnost u većini predizbornih spotova, već je učestvovao i u onlajn mitinzima i specijalnim emisijama, iako on lično nije bio kandidat na izborima. Prema podacima agencije Nielsen Audience Measurement, većina ovih obraćanja se nalazi na listi najgledanijih emisija u prethodnoj godini (Danas 2020). Tako je glavni sekuritizujući akter ujedno i komunikator koji je formirao dominantne medijske okvire. Kako političku elitu ne možemo posmatrati odvojeno od medija, ovi frejmovi su bili dominantni i u svim medijima sa nacionalnom frekvencijom. Cesid (Cesid 2020) je ovaj period vanrednog stanja označio „kampanjom pre kampanje” zbog zloupotrebe javne funkcije zarad političke promocije.

S druge strane, prema podacima Ipsos Stratedžik marketinga (Ipsos SM) iz aprila meseca, 92% ispitanih građana imalo je poverenja u preduzete mere, dok je ekonomske mere podržavalo 88% građana (Danas 2020). Istraživanja su pokazala da je ovakva komunikacija sa građanima ipak bila efikasna. Samim tim, prekidanje vanrednog stanja i održavanje izbora u tom periodu je bilo očekivano, imajući u vidu da, kako Stojiljković (2014) tvrdi, predstavnici pozicije uvek biraju najpovoljniji trenutak za raspisivanje izbora (516).

DRUGI DEO KAMPANJE (6. MAJ – 21. JUN)

Dominantan okvir kojim je predstavljena pandemija u ovom periodu bio je radikalno drugačiji od formiranog okvira tokom vanrednog stanja. Za razliku od „rata protiv nevidljivog neprijatelja”, okvir kojim je predstavljen Kovid-19 u predizbornom periodu transformisan je u „krizu koju smo prošli”. Ovako nagla promena okvira dovela je do relativizacije pretnje i desekuritizacije Kovid-19, koji više nije predstavljan kao opasnost po život, već naša nova realnost. Narativ pobede primetan je već po ukidanju vanrednog stanja i predsednikovom prvom intervjuu 7. maja na Hepi TV, „Mi smo uspeali da sačuvamo živote starih i zbog toga nikad nismo slavili” (Vučić 2020). Iako nije napravljena proslava ovog uspeha, korišćen je svaki trenutak da se upravljanje krizom predstavi kao uspeh vladajuće stranke.

Jedna od specifičnosti ove predizborne kampanje jesu dva onlajn skupa liste „Aleksandar Vučić – Za našu decu”, kojim je kampanja koja je prekinuta u martu zvanično nastavljena. Prvi digitalni predizborni skup u istoriji Srbije sa nekoliko stotina građana održan je 15. maja. Simbolično, prvi skup je započet osvrtom na pandemijsko iskustvo, dok je drugi skup završen zahvaljivanjem lekarima na velikoj požrtvovanosti i spašenim životima. Da je pandemija uticala na predizbornu agendu bilo je jasno već predsednikovom najavom da će ova kampanja biti usmerena na zdravstvo, obrazovanje i investicije prvenstveno ka zdravstvu. Na kraju drugog skupa predsednik najavljuje kao jednu od ključnih mera beneficije i stambene povoljnosti koje će medicinski radnici imati u budućnosti kao zasluge za podnetu žrtvu (Vučić 2020).

Kulminacija ovog perioda se dogodila krajem maja, kada su penzionerima stigla pisma u kojima su sve zasluge za uspešne mere pripisane vladajućoj stranci (Cesid 2020). Ovaj postupak je izazvao oštru reakciju javnosti, iako ovo nije prvi put da se predsednik obrati najstarijim građanima ovim putem. Na početku pisma izražava se zahvalnost penzionerima na žrtvi koju su podneli „da bismo se izborili sa koronom”. Kao dokaz pobeđe i postignutih rezultata, u pismu se navodi da Srbija ima „jednu od najnižih stopa smrtnosti od korone u Evropi”.¹² Nakon toga ponovo slede elementi pozitivne kampanje u kojima su predstavljeni dosadašnji rezultati Srpske napredne stranke i novčani dodaci tokom pandemije od 100 evra i 4.000 dinara. I samo pismo poslužilo je za vođenje prljave kampanje protiv opozicije naglašavanjem da je decenijski rad svih starijih umalo bačen u vodu „zbog neodgovornog ponašanja onih koji su upravljali našom zemljom”. Na kraju, pismo potpisuje Aleksandar Vučić u svojstvu predsednika Srpske napredne stranke.

Na završnom obraćanju, 19. juna, predsednik je, uz zvuke trube i više-minutni aplauz i ovacije nekoliko stotina mladih ljudi, pobedonosno dočekan u prepunom studiju TV Pink. Uslovi u kojima je održan ovaj skup (zatvoreni prostor, veliki broj ljudi koji ne sede na distanci i mahom imaju skinute maske) odaju utisak krajnje bezbednih uslova za održavanje izbora. Završne minute predsednik je iskoristio da izrazi još jednom zahvalnost penzionerima jer su uspeli da istraju u epidemiološkim merama. Neizostavan je osvrt i na opoziciju, te koristi situaciju da podseti građane da su neodgovorne vlasti dovele do ambisa našu ekonomiju.

12 Ove podatke je demantovao Istinomer na osnovu podataka američkog univerziteta Džon Hopkins (Istinomer 2020).

ZLOUPOTREBA PANDEMIJE U PREDIZBORNIM SPOTOVIMA

Militarizovani diskursi i polarizovani narativi posebno su приметni u predizbornim spotovima SNS. Obični radnici, medicinske sestre i lekari, koji nose zaštitne maske pojavljuju se u 9 od 27 analiziranih predizbornih spotova vladajuće stranke iz maja i juna meseca¹³ noseći poruku da je vlastima veoma važna borba sa novom pandemijom. Osnovna promena u odnosu na martovsku predizbornu kampanju je promena agende u vezi sa temom borbe protiv korona virusa i njenog uticaja na ekonomiju naše zemlje.

Tipični spotovi koji direktno predstavljaju suočavanje sa virusom kao značajno bezbednosno pitanje i pobedu vladajuće partije su „Hajde da izađemo iz kuće” i „Za budućnost naše dece”. U njima se stanovništvo poziva na napuštanje kućne izolacije i glasanje za ljude koji će nam omogućiti, između ostalog, da „udahnemo svež vazduh”. Ovaj narativ je potpuno suprotan narativu iz vanrednog stanja kada se starije stanovništvo upozoravalo na kobnost njihovog izlaska. Tako je ova borba upoređena sa velikim istorijskim bitkama kao primerima tradicionalnih bezbednosnih pretnji korišćenjem arhivskih snimaka konjice iz Drugog svetskog rata. Dodatno, navedena je ekonomska katastrofa kao primer „ambisa” koji je Srbija za vreme vladavine SNS uspela da prebrodi. Primetne metafore u spotu su nevidljivi neprijatelj, pobeda i borba, „I pobeđujemo i pobićemo tog neprijatelja samo zato što je svako od nas borac”.

Poruke svih spotova su gotovo identične, pobedničke i liderske. U spotu pod nazivom „Da zajedno gradimo i napredujemo – za našu Srbiju”, korišćenjem retorike „Srbija pripada ljudima koji su se za nju borili”, prikazani su lekari u specijalnoj opremi koji pregledaju pacijenta, kao i naoružani pripadnik vojske Srbije koji nosi zaštitnu masku protiv virusa. Dok se u predizbornom spotu „Gradimo budućnost Srbije” kao pozitivan način predstavljanja stranke ponovo navodi da je „broj žrtava u Srbiji među najnižim u svetu”.

S druge strane, korona virus je, pored promocije vladajuće partije, upotrebljen i kao sredstvo diskreditovanja opozicionih lidera. U istom spotu su kao vođe opozicije predstavljeni Dragan Đilas, Boško Obradović, Vuk Jeremić i Zoran Lutovac, iako su ove ličnosti bojkotovale prošlogodišnje izbore. U pomenutom spotu opozicija je predstavljena kao faktor koji sabotira rad zdravstvenih radnika: „Vođe opozicije se samo žale i tako omalovažavaju rad i velika postignuća naših doktora i medicinskih

13 Reč je o predizbornim spotovima „Hajde da izađemo iz kuće”, „Nemojte ostati u prošlosti, glasajmo za budućnost”, „Imaćete posao to vam garantujem”, „Da zajedno gradimo i napredujemo”, „Budite uz svoju i svu decu Srbije”, „Za budućnost naše dece”, „Otkaza neće biti, plate se smanjivati neće”, „Nastavićemo da ulažemo u zdravstvo” i „Gradimo budućnost Srbije”.

sestara... Oni samo ometaju borbu protiv korona virusa, a mi se borimo svakog dana". Gotovo identična retorika primetna je u spotu „Budite uz svoju decu i svu decu Srbije” gde se stanovnici Republike Srbije predstavljaju kao ljudi „koji mogu da prežive i bombe i pandemiju i da ne odustaju”. S druge strane, kritičari ovakvog napornog rada države navode se kao ličnosti koje ne zavređuju poverenje građana.

Kulminacija ovih narativa i najveći stepen zloupotrebe pandemije u predizborne svrhe primetan je u spotu „Nastavićemo da ulažemo u zdravlje” u kome prof. dr Teodora Beljić Živković u zdravstvenoj opremi otvoreno upućuje podršku vladajućoj stranci. Ona čak navodi predsednikovu iskrenu zabrinutost za ljudsku bezbednost: „To što smo postigli fantastične rezultate, bolje nego u Evropi, mene ubeđuje i da predsednik zaista misli o našem zdravlju i zato nemam dilemu”. Agencija za borbu protiv korupcije je po prijavi CRTE označila ovaj spot suprotnim Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti, kojim se zabranjuje korišćenje javnih resursa u funkciji promocije političke stranke (NovaS 2020).

USPEŠNOST I ETIČNOST SEKURITIZACIJE

U takvom kontekstu održani su izbori 21. juna. Iako je izlaznost bila manja nego na prethodnim izborima, ove izbore obeležila je najubedljivija pobeda jedne političke partije od uvođenja višestranačja u Srbiji (Insajder 2020). Uprkos rekordnoj podršci na izborima, predsednikova politika sprečavanja pandemije je imala sve manju podršku naroda, iskazanu protestima i demonstracijama. Najpre su studenti organizovali proteste 2. jula povodom najave njihovog iseljavanja iz domova zbog širenja korona virusa. Nekoliko dana kasnije usledio je revolt građana koji je rezultirao upadom u parlament Srbije. Povod za masovne proteste bila je najava predsednika 7. jula za uvođenje policijskog časa zbog pogoršane epidemiološke situacije u zemlji (Slobodna Evropa 2020).

Svi ovi potezi izazvali su revolt građana zbog ponovne mogućnosti zatvaranja, sumnje u verodostojnost podataka o zaraženim i umrlim pacijentima od korone, kao i zloupotrebu pandemije u predizborne svrhe. Istraživači Birna (Balkan Investigative Reporting Network) su, upoređivanjem podataka zvaničnog državnog informacionog sistema Kovid-19 i zvaničnih saopštenja javnosti, uočili disproporciju u objavljenom broju umrlih lica (Insajder 2020). Time je dovedena sumnja u zvanične podatke o obolelim i umrlim pacijentima.

Politizovanost pandemije bila je očigledna kada je dr Kisić Tepavčević večiti derbi pred 15.000 gledalaca označila kao niskorizičan, dok je demonstracije građana označila visokorizičnim događajem (Kešetović 2020, 159). Rezultat ovih protesta bio je sukob demonstranata i policije, prekomerna upotreba sile, ali i gubljenje legitimiteta za uvođenje novog policijskog

časa. Kao posledicu toga, krizni štab je 9. jula doneo mere zabrane okupljanja više od 10 ljudi na zatvorenom i otvorenom prostoru (Danas 2020). Ovakve mere bile su dosta blaže od najavljenog zatvaranja i ograničenog kretanja. Time se jasno postavlja pitanje da li je vanredno stanje zaista bilo nužnost ili samo prilika za sekuritizaciju pandemije zarad ubiranja političke koristi?

Kritičari ovakvog gledišta bi mogli da tvrde da je virus oslabio u junu, što pokazuje procenat pozitivnih pacijenata na ukupan broj testiranih građana i da je ovo tumačenje zloupotrebe netačno. Međutim, to ne opravdava činjenicu da je samo uvođenje vanrednog stanja moglo da odloži izbore. Takođe, ova pretnja je predstavljena kao egzistencijalna samo u martu mesecu. Starijim građanima je ovaj virus bio objektivna opasnost ne samo na početku pandemije, već i tokom junskih izbora, ali i na vrhuncu pandemije u novembru. Uprkos tom riziku, tada su „imali pravo“ da izađu napolje. Osim toga, ekonomska pomoć je konstantno pružana starijem stanovništvu, koje ima primanja, odnosno penzije, iako su tokom pandemije mnogi stanovnici ostali bez posla.

Na taj način ovogodišnje parlamentarne izbore je obeležila naizmenična upotreba sekuritizacije i desekuritizacije pandemije tokom predizborne kampanje. Tako je zdravstveno pitanje izmeštano u polje bezbednosti, ali je poslužilo i kao instrument manipulacije u predizbornoj kampanji, koja je omogućila da se vladajuća elita proglasi zaslužnom za pobjedu nad nevidljivim protivnikom jer unutrašnjeg protivnika na izborima nije bilo. Samim tim, preduzete mere nisu pratile razvoj zaraze, već dinamiku političkog procesa (predizborne, izborne i postizborne aktivnosti), čime su uticale na povećanje rejtinga vladajuće stranke (Kešetović 2020, 155).

Primenom elemenata uspešnosti sekuritizacije, koje je načinio Vejver, smatram da je reč o uspešnoj sekuritizaciji, o čemu svedoči trajanje vanrednog stanja pedeset dva dana, uz poštovanje višednevnih policijskih časova i svih propisanih epidemioloških mera. Kako se ovaj rad bavio posmatranjem sekuritizacije u funkciji predizborne kampanje, ona je poslužila svom inicijalnom cilju, stvaranju slike pobjede protiv nevidljivog protivnika i dobrom izbornom rezultatu. Vremenom je poljuljana podrška naroda akcijom „Bukom protiv diktature“, ali su mere ipak poštovane. Dakle, ova sekuritizacija ispunjava sve kriterijume uspešnosti: gramatiku bezbednosti, socijalni kapital sekuritizujućeg aktera, istorijski kontekst i publiku koja novonastale mere prihvata.

Osim opisanih zloupotreba (zaobilaženje parlamenta i dominacija izvršne vlasti, „skajp suđenja“, gušenje medijskih sloboda, kršenje ljudskih prava), kriterijumi koje treba uzeti u obzir jesu kriterijumi etičnosti sekuritizacije koje je postavila Rita Flojd. Iako je virus apstraktan pojam, nesumnjivo je reč o objektivnoj bezbednosnoj pretnji koja postoji bez naše

subjektivne svesti o njenom postojanju. Ono što se dovodi u pitanje jeste legitimnost referentnog objekta koji treba zaštititi, kao i provera da li je bezbednosni odgovor (način na koji se štiti) ekvivalentan nastaloj pretnji. Pre svega, referentni objekat je dvostruk, jer je predsednik vanrednim stanjem proglasio ugroženom ne samo ljudsku (najviše strah za život najstarijih građana), već i nacionalnu bezbednost zbog mogućeg kolapsa zdravstvenog sistema.

Konstantnim naglašavanjem da su meta napada stari, iako podjednaku ugroženost imaju ljudi oboleli od primarnih bolesti, ukazuje da su poruke bile usmerene samo ka ciljnoj grupi glasača SNS. Uzimajući u obzir činjenicu da je osnovna vrednost koja se štitila fizički život, proglašenje pretnjom po nacionalnu bezbednost možemo smatrati preuveličavanjem, posebno imajući u vidu procenat smrtnosti od virusa. To dovodi do preispitivanja da li je zaista postojala nužnost uvođenja vanrednog stanja ili je ova mera upotrebljena isključivo zbog pomeranja izbornog datuma? Dodatna kontradiktornost jeste predsednikovo nepridržavanje merama, čime se njegovi govorni činovi ne podudaraju sa praksom.

Bezbednosni odgovor na pretnju, sa preduzetim merama zabrane kretanja i uvedenim policijskim časovima, čini se nesrazmernim. Opisani postupci nakon održanih izbora dokazuju nedoslednost u ponašanju sekuritizujućeg aktera čiji su postupci pratili izbornu dinamiku. S druge strane, dosadašnje iskustvo sa pandemijom i znatno blaže mere dovode u pitanje opravdanost martovskih mera, ali i iskrenu nameru sekuritizujućeg aktera. Time se, prema kriterijumima Rite Flojd, sekuritizacija pandemije tokom predizborne kampanje zaista pokazuje neetičnom. Uz to, netransparentan način proglašenja vanrednog stanje i izostanak objašnjenja za zanemarenu ulogu predstavničkog tela dodatno pokazuju da je reč o zloupotrebi.

ZAKLJUČAK

Polazeći od teorije sekuritizacije uz dodatak teorije uokviravanja, ovaj rad je nastojao da ispita uticaj koji su sekuritizujući diskursi, narativi o militarizaciji pandemije i formirani okviri u medijima imali na predizbornu kampanju u Srbiji. Kompleksnost ovih ciljeva iziskivala je proširivanje klasične teorije sekuritizacije korišćenjem literature o etičnosti sekuritizacije, sekuritizaciji u nedemokratskim društvima i literaturu koja uključuje u analizu publiku i kontekst u kome se odvija sekuritizacija. Krajnji cilj ovog rada bio je da pokaže da je sekuritizacija pandemije bila u funkciji promocije lidera i vladajuće političke partije u Srbiji, a ne stvarne brige za bezbednost građana.

Osim što je vladajuća stranka koristila monopol u medijima tokom vanrednog stanja za vođenje funkcionerske kampanje, zdravlje je postalo jedan od prioriteta izmenjenog političkog programa. Istovremeno, pred-

stavnici opozicije su predstavljani u negativnom kontekstu, uglavnom „prljavom kampanjom”. Rezultat toga viđen je na junskim izborima na kojima je Srpska napredna stranka zabeležila najveći broj dobijenih glasova od dolaska na vlast 2012. godine. Time je povećan rejting potvrdio da lideri u nedemokratskim društvima često koriste krizne situacije kako bi povećali svoj uticaj i popularnost.

Sekuritizacija pandemije i uvođenje vanrednog stanja bio je jedini način da se zakonski pomere izbori. Iz tog razloga glavni argument je da je sekuritizacija načinjena kako bi se postigao kratkoročni efekat u borbi sa pandemijom i proglasila pobjeda nad nevidljivim protivnikom. S obzirom na to da je, u tom slučaju, motiv sekuritizacije ispunjen, ona je bila efikasna. Osim toga, analizom je pokazano da je referentni objekat nelegitiman i da preduzete mere nisu srazmerne nastaloj pretnji. Svi ovi zaključci pokazuju da, pored delotvornosti koncepta sekuritizacije u mobilizaciji resursa u kratkom vremenskom roku, ona može vrlo lako da se zloupotrebi za ubiranje političke koristi. Na kraju, kako smo tokom pandemije imali izbore u različitim političkim sistemima, ovo može biti dobar podstrek za neka buduća komparativna istraživanja i radove na temu: na koji način su razne vlade koristile sekuritizaciju i uokviravanje pandemije u predizbornim kampanjama?

LITERATURA

- Ajzenhamer, Vladimir and Vanja Rokvić. „Kada publika postane sekuritizujući akter: Promena bezbednosne paradigme u vreme pandemije COVID-19”. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja* 59, 219 (2021): 55–87.
- Atlagić, Siniša. 2014. „Kampanja pred vanredne parlamentarne izbore u Srbiji 2014: Teme u funkciji promocije lidera”. *Politički život*, 11: 29–35.
- Balzacq, Thierry. 2005. “The three faces of securitization: Political agency, audience and context”. *European journal of international relations*, 11, no. 2: 171–201.
- Buzan, Barry, Ole Wæver, and Jaap De Wilde. 1998. *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Bogdanović, Milenko, Ivan Skadrić, Tatjana Atanasijević, Oliver Stojković, Vesna Popović, Slobodan Savić, Zoran Mihailović, Bojana Radnić, Tijana Durmić, Irina Damjanjuk, Sanja Despotović and Aleksanda Barac. 2021. “Postmortem histopathological and molecular 2 analyses of the very first documented Covid-19- 3 related death in Europe”. *Frontiers in Medicine*, 8, 90.
- Bjelajac, Željko and Aleksandar Filipović. 2020. “Lack of security culture in facing the COVID-19 pandemic”. *The Culture of Polis*, 383–399.
- Ejdus, Filip. 2012. *Međunarodna bezbednost: teorije, sektori i nivoi*. Beograd: Službeni glasnik.

- Entman, Robert M. 1993. "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm". *Journal of communication* 43, 4: 51–58.
- Bojović, Miša. 2020. „Boluju li institucije u Srbiji od sindroma vanrednog stanja”. CRTA Transition online. <https://crt.rs/analiza-boluju-li-institucije-u-srbiji-od-sindroma-vanrednog-stanja/> (posećeno 4.2.2021).
- Floyd, Rita. 2011. "Can securitization theory be used in normative analysis? Towards a just securitization theory". *Security Dialogue*, 42(4–5): 427–439.
- Hansen, Lene. 2013. *Security as practice: discourse analysis and the Bosnian war*. Routledge.
- Kešetović, Želimir. 2020. "Crisis communication in the COVID-19 pandemic in the Republic of Serbia—between Hippocrates and Machiaveli". *The Culture of Politics*, 27 (2020): 151–165.
- Kovačević, Despot. 2019. „Uloga medija u slobodnim i poštenim izborima – problem 'funkcionerske kampanje' u Srbiji". *CM Komunikacija i mediji* 14, no. 46 (2019): 153–182.
- Jevtović, Zoran B., and Predrag Đ. Bajić. 2020. "The image of COVID-19 in the Serbian daily newspapers". *Sociološki pregled* 54, no. 3 (2020): 534–559.
- Jović, Dejan. 2020. „Pandemijska kriza i njeni izazovi za studije bezbednosti". *Sociološki pregled*, 54, 3: 471–97. DOI.org (Crossref), <https://doi.org/10.5937/so-cpreg54-28537>.
- Jovanović, Srđan Mladenov. 2020. "Discursive governmental and media response to COVID-19: the case of Serbia". *Society Register*, 4, 2: 95–108.
- Minić, Zlatko i Nemanja Nenadić. 2017. *Funkcionerska kampanja kao vid zloupotrebe javnih resursa – opis problema i moguća rešenja*. Beograd: Transparenčnost Srbija.
- Milutinović, Irina. „Politička instrumentalizacija medijskog diskursa o pandemiji kovida 19 u Srbiji: izveštavanje i neki normativni aspekti". *Political perspectives: journal for political research*, 10.2–3(2020): 27–50.
- Pajvančić, Marijana, Petrušić Nevena, Nikolin Sanja, Vladisavljević Aleksandra i Višnja Bačanović. 2020. „Rodna analiza odgovora na COVID-19 u Republici Srbiji". *Misija OEBS-a u Srbiji i Ženska platforma za razvoj Srbije 2014–2020*.
- Rokvić, Vanja. 2020. „Bezbednost u doba pandemija". *Čovek, prostor, tehnologija, ideje: međunarodna bezbednost u trećoj dekadi 21. veka*. 65–97
- Silaški, Nadežda, Tatjana Đurović i Biljana Radić-Bojanić. 2009. *Javni diskurs Srbije – kognitivističko-kritička studija*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu.
- Stojiljković, Zoran. 2014. *Politička sociologija savremenog društva*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

- Schulz, Winfried. 2011. „Mediji u predizbornoj kampanji”. *Menadžment političke komunikacije*, 85–159.
- Wæver, Ole. 1995. “Securitization and Desecuritization”. In ed. Ronnie D. Lipschutz, *On Security*, 46–87.
- Vuori, Juha A. 2008. “Illocutionary logic and strands of securitization: Applying the theory of securitization to the study of non-democratic political orders”. *European journal of international relations*, 14, 1: 65–99.
- Vultee, Fred. 2010. “Securitization as a media frame”. *Securitization theory: How security problems emerge and dissolve: 77–93*.
- Vladisavljević, Nebojša. 2020. „Izbori, demokratija i takmičarski autoritarizam u Srbiji (1990–2020)”. U Jovanović, Milan. & Vučićević, Dušan. *Izbori u Srbiji 1990–2020*. Beograd: Službeni glasnik.
- Vučičević, Dušan. 2010. „Demokratizacija kroz izbore – izborni autoritarizam u Srbiji”. *Politička revija*, 26, 4: 1–28.
- Ustav Republike Srbije. 2006. *Službeni glasnik RS*, br. 98/2006.

INTERNET IZVORI

- Beogradski centar za ljudska prava 2020. „Ljudska prava u Srbiji januar – jun 2020”. <http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/wp-content/uploads/2014/01/Ljudska-prava-u-Srbiji-1-VI-2020.pdf> (pristupljeno 04.02.2020).
- BCBP 2020. „Pandemijske lekcije za politiku i sistem odbrane Republike Srbije”. <https://bezbednost.org/publikacija/pandemijske-lekcije-za-politiku-i-sistem-odbrane-republike-srbije/> (pristupljeno 20.01.2021).
- CeSID 2017. „Politički aktivizam građana Srbije”. <http://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2017/06/POLITI%20%8CKI-AKTIVIZAM-GRA%20%90ANA-SRBIJE-2017.pdf> (pristupljeno 5.2.2021).
- CeSID 2018. „Oko izbora”. <http://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2018/09/Oko-izbora-20.pdf> (pristupljeno 8.2.2021).
- CeSID 2020. „Preliminarni izveštaj posmatračke misije Centra za slobodne izbore i demokratiju”. <http://www.cesid.rs/izbori-2018/preliminarni-izvestaj-cesid-ove-posmatracke-misije/> (pristupljeno 09.01.2021).
- CRTA 2020. „Izbori 2020 – Kampanja pre kampanje”. Beograd. <https://crt.rs/izbori-2020-kampanja-pre-kampanje/> (pristupljeno 15.12.2020).
- Danas 2020. „U delovima Beograda 'buka protiv diktature' glasnija od aplauza”. <https://www.danas.rs/politika/u-mnogim-delovima-buka-protiv-diktature-glasnija-od-aplauza/> (pristupljeno 05.01.2021).
- Danas 2020. „IPSOS U državne mere povodom korona virusa ima poverenje 92 odsto građana”. <https://www.danas.rs/drustvo/ipsos-u-mere-povodom-korona-virusa-ima-poverenje-92-odsto-gradjana/> (pristupljeno 06.01.2021).

- Danas 2020. „Frans pres: Derbi u Beogradu najveće okupljanje u Evropi od ukidanja restrikcija”. <https://www.danas.rs/drustvo/frans-pres-derbi-u-beogradu-najvece-okupljanje-u-evropi-od-ukidanja-restrikcija/> (pristupljeno 09.01.2021).
- Danas 2020. „Bez policijskog sata, zabrana okupljanja za više od 10 ljudi, skraćeno vreme objekata do 21 sat”. <https://www.danas.rs/drustvo/bez-policijskog-sata-zabrana-okupljanja-za-vise-od-10-ljudi-skraceno-vreme-objekata-do-21-sat/> (pristupljeno 06.01.2021).
- Danas 2019. „Uz SNS samo 7,7 posto visokoobrazovanih”. <https://www.danas.rs/drustvo/uz-sns-samo-77-posto-visokoobrazovanih/> (pristupljeno 15.01.2021).
- Danas 2020. „RIK objavio konačne rezultate parlamentarnih izbora”. <https://www.danas.rs/politika/izbori-2020/rik-za-sns-6065-odsto-biraca/> (pristupljeno 15.01.2021).
- Direktno 2020. „Vučiću, pa zar kampanja i u vanrednom stanju”. <https://direktno.rs/politika/259940/vucicu-pa-zar-kampanja-i-u-vanrednom-stanju-video.html> (pristupljeno 03.01.2021).
- Freedom House 2020. “Nations in transit: Serbia”. <https://freedomhouse.org/country/serbia/nations-transit/2020> (pristupljeno 21.12.2020).
- Insajder 2020. „Birni: podaci o broju zaraženih i preminulih od korona virusa dostavljeni Vladi veći od onih koji su građanima svakodnevno saopštavani”. <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/19070/> (pristupljeno 01.02.2021).
- Istinomer 2020. „Istine, neistine i zloupotrebe Vučićevog pisma penzionerima”. <https://www.istinomer.rs/analize/istine-neistine-i-zloupotrebe-vucicevog-pisma-penzionerima/> (pristupljeno 15.01.2021).
- Istinomer 2020. „Imamo jednu od najnižih stopa smrtnosti od korone u Evropi”. <https://www.istinomer.rs/izjava/imamo-jednu-od-najnizih-stop-smrtnosti-od-korone-u-evropi/> (pristupljeno 15.01.2021).
- Istinomer 2017. „Na svakim izborima Vučić dobijao sve više glasova”. https://www.istinomer.rs/izjava/na-svakim-izborima-vucic-dobijao-sve-vise-glasova/?fbclid=IwAR1pN3vDzO_EAtV1SZYYT5SZ-oDtc1xzwKLMIsqR9d35ezr3aIORxGDUM8k (pristupljeno 15.01.2021).
- Istinomer 2020. „Predaja nije opcija”. <https://www.istinomer.rs/analize/predaja-nije-opcija-predsednikova-krilatica-za-citanke/> (pristupljeno 15.01.2021).
- Ministarstvo zdravlja 2020. <https://www.zdravlje.gov.rs/vest/346757/informacije-o-novom-korona-virusu-2503-u-15-casova.php> (pristupljeno 15.01.2021).
- Nova srpska politička misao 2020. „NSPM: Više od polovine građana za uvedene mere, dve trećine za odlaganje izbora”. <http://www.nspm.rs/hronika/nspm-vise-od-polovine-gradjana-za-uvodne-mere-dve-trecine-za-odlaganje-izbora-a-u-zvanicne-izvestaje-o-broju-obolelih-i-umrlih-veruje-nesto-manje-od-40-odsto.html?alphabet=1> (pristupljeno 01.02.2021).

NovaS 2020. „CRTA: SNS prekršila zakon zbog spota u KBC Zvezdara”. <https://nova.rs/vesti/politika/crta-sns-prekrasila-zakon-zbog-spota-u-kbc-zvezdara/?ref=fb-nova> (pristupljeno 07.01.2021).

Radio Slobodna Evropa 2020. „Šta do sada znamo o protestima u Srbiji”. <https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-sta-do-sada-znamo-o-protestima/30716515.html> (pristupljeno 04.01.2021).

Srpska napredna stranka 2020. „Nastavićemo da ulažemo u zdravstvo”. https://www.youtube.com/watch?v=DpD-NPGXn4Y&ab_channel=%D0%A1%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (pristupljeno 26.12.2020).

Srpska napredna stranka 2020. „Da zajedno gradimo i napredujemo – za našu Srbiju!” https://www.youtube.com/watch?v=u4BRyqARmoM&ab_channel=%D0%A1%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (pristupljeno 05.01.2021).

Srpska napredna stranka 2020. „Gradimo budućnost Srbije”. https://www.youtube.com/watch?v=CdyaiVcy36g&ab_channel=%D0%A1%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (pristupljeno 05.01.2021).

Srpska napredna stranka 2020. „Hajde da izađemo iz kuće”. 2020. YouTube Video. https://www.youtube.com/watch?v=oWrZPXoW-xM&ab_channel=%D0%A1%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (pristupljeno 05.01.2021).

Srpska napredna stranka 2020. „Budite uz svoju i svu decu Srbije”. 2020. YouTube Video. https://www.youtube.com/watch?v=tUEa3D3ozE8&ab_channel=%D0%A1%D0%9D%D0%A1%D0%91%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4 (pristupljeno 05.01.2021).

Transparentnost Srbija 2020. „Izbori u doba vanrednog stanja”. <https://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/11210-izbori-u-doba-vanrednog-stanja> (pristupljeno 09.01.2021).

Vučić, Aleksandar. „Vučić saopštava odluku o uvođenju vanrednog stanja”. Kurir, 15.03.2020. https://www.youtube.com/watch?v=IU49MaDnEFs&ab_channel=Kurir (pristupljeno 21.12.2020).

Vučić, Aleksandar. „Uživo iz Palate Srbija: Konferencija za medije predsednika Vučića”. Alo.RS, 19.03.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=gH9olnQn-TMU> (pristupljeno 08.02.2021).

Vučić, Aleksandar. „Masovno testiranje, vreme da krenemo u ofanzivu”. Aleksandar Vučić, 23.03.2020. <https://www.youtube.com/watch?fbclid=IwAR3Yt2Drl->

- pxS82MWEIRZs6tETMAHX-uHdin-rS-dYUKo5oXbioanKiteDUY&v=XwcoK-T5zCjc&feature=youtu.be (pristupljeno 04.02.2021).
- Vučić, Aleksandar. „Obraćanje predsednika Srbije nakon obilaska volontera u Areni”. Tanjug, 25.03.2020. https://www.youtube.com/watch?v=Wew3jsL-CqPs&t=1346s&ab_channel=TanjugNewsAgencyofficial (pristupljeno 10.01.2021).
- Vučić, Aleksandar. „Prva tema – Predsednik Srbije Aleksandar Vučić – Nedelja 29. mart”. Prva TV, 29.03.2020. https://www.youtube.com/watch?v=I4MGRI-LI-bs&ab_channel=PRVA (pristupljeno 21.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Napadima na moju decu pokušavaju da me emotivno slome, to im je jedino preostalo”. Aleksandar Vučić. https://www.youtube.com/watch?v=kgzKicLklig&ab_channel=%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%Bo%D0%BD%D0%B4%D0%Bo%D1%80%D0%92%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%9B (pristupljeno 21.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Upitnik: Gost Aleksandar Vučić”. RTS, 07.04.2020. https://www.youtube.com/watch?v=xWAogW_yXAM&ab_channel=RTSUpitnik-Zvani%C4%8Dnikanal (pristupljeno 21.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Protivnici žele da me politički izoluju”. Slobodna televizija. https://www.youtube.com/watch?v=CGyNg1fsP2o&ab_channel=SlobodnaTelevizija (pristupljeno 21.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Pobedićemo, podržavam lekare, razgovaraću ponovo s patrijarhom”. RTS. https://www.youtube.com/watch?v=N6JliAxKPgo&ab_channel=RTSSajt-Zvani%C4%8Dnikanal (pristupljeno 21.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Vreme korone”. Aleksandar Vučić, 19.04.2020. https://www.youtube.com/watch?v=hHA5-2lnD9Q&ab_channel=%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%Bo%D0%BD%D0%B4%D0%Bo%D1%80%D0%92%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%9B (pristupljeno 25.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Okolo: Specijal – Gost Aleksandar Vučić”. RTS, 29.04.2020. https://www.youtube.com/watch?v=KsMKHaLBK3g&ab_channel=RTSOko-Zvani%C4%8Dnikanal (pristupljeno 24.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Ćirilica – Predsednik Vučić o pandemiji C-19, pretnjama opozicije i izborima!” Ćirilica TV HAPPY. 07.05.2020. https://www.youtube.com/watch?v=LXIQFF8YPZl&ab_channel=CirilicaTVHAPPY (pristupljeno 22.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „SNS organizovala prvi predizborni online miting u Srbiji.” Aleksandar Čupić. 16.05.2020. https://www.youtube.com/watch?v=R-SKqVFOqIzs&ab_channel=Aleksandar%C4%8Cupic%C4%87 (pristupljeno 25.12.2020).
- Vučić, Aleksandar. „Drugi onlajn skup liste Aleksandar Vučić – za našu decu”. Aleksandar Vučić. https://www.youtube.com/watch?v=8kndAQtzsQo&ab_channel=%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%Bo%D0%BD%D0%B4%D0%Bo%D1%80%D0%92%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%9B (pristupljeno 25.12.2020).

Vučić, Aleksandar. „Završno obraćanje Aleksandra Vučića pred izbore 2020”. RTV Pink, 19.06.2020. https://www.youtube.com/watch?v=zvJIYmRz1I&t=32s&ab_channel=RTVPinkOfficial (pristupljeno 26.12.2020).

SECURITIZATION OF THE COVID-19 PANDEMIC DURING 2020 ELECTORAL CAMPAIGN IN SERBIA

The subject of this paper is the use of the securitization of the pandemic by the ruling political elites for the purpose of acquiring political points in the election campaign in Serbia in 2020, as well as the consequences of the process. Thus, the analysis offers a different perspective for observing the manipulation during the campaign of the bureaucrats by using analytical framework of the securitization theory, with the addition of framing theory. In that way, from the analytical point of view, one will process all the basic elements of the securitization of the pandemic, while the normative part will serve to examine the ethics, respecting the justification of the securitization. By applying the discourse analysis, a conclusion was reached that securitization of the pandemic was in the function of promoting the leaders and ruling political party in Serbia and not the actual fight for the safety of citizens.

KEYWORDS: war, invisible enemy, opposition, electoral campaign, pandemic, Covid-19.